

سازمان منابع طبیعی و آب‌خیزداری کشور

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

زراعت چوب با درختان تندرشد

۶

۱۱۹۲

کمیته علمی نهضت مردمی تولید و کاشت یک میلیون درخت

مقدمه

کاهش سطح جنگل‌های طبیعی از یک سو و نیاز روزافزون به چوب که نتیجه افزایش جمعیت و توسعه صنایع چوب در کشور است، مسئولین و دست‌اندرکاران را به این فکر انداخته که بهره‌برداری از جنگل‌های طبیعی را به دلایل مختلف محیط‌زیستی متوقف و کاشت و پرورش انواع گونه‌های درختی تندرشد را در خارج از جنگل‌های طبیعی توسعه دهند. در حال حاضر بسیاری از کشورهای جهان از جمله چین، آلمان، ایتالیا، فرانسه، کانادا، امریکا و برخی از کشورهای شرق اروپا از گونه‌های تندرشد صنوبر و در کشورهای امریکای جنوبی مانند برزیل از گونه‌های تندرشد اکالیپتوس به عنوان چوب جایگزین درختان پهن برگ جنگلی برای تولیدات خمیر کاغذ، تخته‌چندلا، ام‌دی‌اف و غیره استفاده می‌کنند.

تعریف

زراعت چوب به کاشت و بهره‌برداری درختان تندرشد چوبی زودبازده مانند گونه‌های صنوبر، بید و اکالیپتوس به منظور تأمین مواد اولیه صنایع چوب و کاغذ (تخته‌فیبر، خمیر کاغذ، مبلمان،

کبریت سازی، تخته خرده چوب، ام دی اف و غیره) با طول دوره بهره برداری مشخص در اراضی منابع ملی (در قالب قرارداد ماده ۳ قانون حفاظت و بهره برداری)، زمین های دولتی متعلق به سازمان ها و نهادهای دولتی و همچنین در اراضی زراعی اشخاص (مستثنیات) اطلاق می شود.

♦ مزایای زراعت چوب

- کاهش فشار بی رویه به عرصه های جنگلی و در نتیجه پایداری جنگل های طبیعی
- تأمین نیازهای مواد اولیه چوبی کشور
- ایجاد فرصت های شغلی جدید در صنایع مرتبط با چوب
- ارتقای سطح معیشت بهره برداران
- ویژگی های درختان صنوبر برای زراعت چوب
- تندرشد بودن
- امکان کشت در شرایط اقلیمی مختلف کشور
- توان استقرار در اراضی کم بازده و سیل گیر حاشیه رودخانه ها
- قابلیت کشت در سطوح کوچک، بزرگ، تک درخت، توده ای، ردیفی و بادشکن
- عملکرد زیاد تولید چوب (بیش از ۳۵ متر مکعب در هکتار در سال)
- امکان بهره برداری در دوره های کوتاه مدت (۴ و ۶ ساله)
- آسانی تکثیر با قلمه
- امکان کشت تلفیقی یا مخلوط با گونه های زراعی

- کاربرد فراوان و گسترده چوب آن در صنایع چوب و کاغذ و نیز مصارف روستایی و سنتی

♦ نیاز چوبی کشور

چشم‌انداز نیاز آینده صنایع چوب کشور براساس رشد جمعیت و سرانه مصرف چوب برای دوره ۱۰ ساله نزدیک به ۱۲ میلیون متر مکعب چوب است. تولید این مقدار چوب با توجه به مقدار رویش ارقام پرمحصول صنوبر از طریق زراعت چوب در سطح ۳۰۰ هزار هکتار امکان‌پذیر است.

♦ ارقام پرمحصول و سازگار

مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور در طی نیم قرن گذشته در زمینه معرفی ارقام سازگار و پرمحصول که باعث ارتقای عملکرد تولید چوب در واحد سطح و نیز اقتصادی کردن زراعت چوب می‌شود، دستاوردهای مهمی داشته است. در این ارتباط، حدود ۳۰ رقم پرمحصول و سازگار صنوبر برای ۱۸ استان مستعد صنوبرکاری معرفی شده که از آن جمله می‌توان به پنج رقم تجاری صنوبر مفید، رحمتی، گیل‌دار، البرز و سالاری اشاره کرد.

♦ مناطق مستعد زراعت چوب

اراضی واقع در غرب گیلان تا شرق مازندران و استان گلستان از توانایی‌ها و استعدادهای فراوان برای زراعت چوب برخوردارند. این مناطق به‌دلیل اقلیم مناسب، دوره رویش طولانی و خاک مناسب از مناطق ایده‌آل کشور برای زراعت چوب محسوب می‌شوند.

در این مناطق، اراضی بسیاری در حاشیه رودها، زمین‌های رها شده و اراضی کوهستانی وجود دارند که می‌توان در آنها به کاشت درختان تندرشد صنوبر اقدام کرد.

غرب و شمال غرب کشور نیز دارای اراضی مستعد برای کاشت درختان صنوبر هستند. برخورداری از جریانات آب و هوای مرطوب مدیترانه‌ای، جریان یافتن رودخانه‌های دائمی کوچک و بزرگ و وجود اراضی فراوان در حاشیه این رودخانه‌ها و خاک غنی و حاصل‌خیز سبب شده است تا امکان توسعه زراعت چوب در این بخش از کشور فراهم شود.

در سایر مناطق کشور مانند استان‌های مرکزی و شمال شرقی نیز به فراخور شرایط اقلیمی، در برخی قسمت‌ها و به‌ویژه در بخش‌های کوهستانی و اراضی واقع در حاشیه رودهای دائمی، توان مناسبی برای زراعت چوب وجود دارد. همچنین، استان‌های واقع در مناطق گرمسیری کشور مانند استان خوزستان به سبب برخورداری از جریانات دائمی و پرآب رودخانه‌های خود از جمله مناطق مستعد زراعت چوب با درختان اکالیپتوس است.

عنوان: زراعت چوب با درختان تندرشد

ناظر: کمیته علمی نهضت مردمی تولید و کاشت یک میلیارد نهال

نویسنده: محسن کلاگری

همکاران: مهدی پورهایمی، محمد متینی‌زاده، فاطمه عباسپور و فیروزه حاتمی

تنظیم، چاپ و نشر: ویدا همتی، فتح‌اله بهرامی

طراحی و صفحه‌آرایی: نرگس بهادر

ناشر: نشر آموزش کشاورزی، دفتر شبکه دانش و رسانه‌های ترویجی

شمارگان: محدود

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۲

مسئولیت درستی مطالب با نویسنده است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی به ۶۳۳۸۰ تاریخ ۱۴۰۲/۰۱/۲۹ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی
تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۶۸۱